M. STANKŪNIENĖ

MUZIKANTAI

(mozaika)

sų taisyklių, nusakančių laimingą santuoką, lygiai kaip ir prieštaravimus tose išmėgintose taisyklėse. Tuo būdu, kai sakoma, kad, iš vienos pusės, panašūs mėgsta vienas kitą, o iš kitos pusės, kad priešingumai suartina, abu liudijimai, daugiau ar mažiau, teisingi. Asmenys, kurių išsivystymas buvo vienašališkas, bendrai imant, patraukia sau priešingus, nes tik tuo keliu gali būti nugalėti jų apribojimai, tuo tarpu kai labiau balansuotos būtybės randa jiem labiausia tinkamą papildymą tuose, kurie pagrindinai jom panašūs. Iš pasakyto aiškėja vienas dalykas, kuris kartu yra geriausias atsakymas į mūsų svarstomą klausimą: kaip aš galiu praktiškai pasirinkti asmenį, su kuriuo man geriausiai tiktų susituokti? Anot Keyserlingo, taip klausimo negalima statyti. Aklam negalima pagelbėti, tariant, tiem kurie neturi nuoja os. Bet, asmuo, sąmoningai pažįstąs save, greitai pažins kitą, geriausiai tinkantį su juo sutapti, nes kontaktas tarp sielų yra tiesio Tegalima tik patarti kiekvienam atmerkti akis į šalį prietarus ir iliuzijas, būti ištikimam rimui ir teisingai spręsti. Tada jis negalės

Tačiau ir su ut, kai abu partneriai turi tą pačią paskirtį, tai ne būtinai reiškia, kad jie turi tuos pačius interesus, polinkius ir pažiūras. ir iš tikrųjų, nieko nėra kvailesnio, kiek tai liečia juos pačius ir jų palikuonis, jei dailininkas ves dailininkę ar dailininko dukterį, ar mokslininkas, ar advokatas kito mokslininko ar advokato dukrą. Lyčių priešingumai, netgi suponuoją patirties lygybę, nereiškia svarbos lygybės. Ta pati likimo eiga iš esmės reiškia priešingą atatikimą. Tai aiškiai matome tais dažnais atvejais, kai žmonos pašvenčia savo gyvenimą "išgelbėti" vyrams, kurie, jų pačių įsitikinimu, yra žuvę. Tas pat pasakytina apie garsų vyrą, turintį nuojautą pasirinkti žmoną, kuri savo prigimtim nieko bendro neturi su jo darbu. Moteris nori įvykdyti savo pačios paskirtį, pirmuoju atveju kaip išgelbėtoja, o antruoju kaip pagelbininkė. Paskirtis tegali būti įvykdyta, jei kiekvienas turi savo atskirą vaidmenį. Kiek tai liečia palikuonis, santuoka yra natūralus to susijungimo būdas. Tėvas ir motina nepasireiškia tuo pačiu būdu. Netgi ir nūdien, nujaučianti moteris, net jei ji tik nežymiai panaši motinos tipui, savo vyre mato ir savo vaikų tėvą. Netgi ir dabar, kiekvienas tikras vyras, savo sąmonės gilumoje, žino turįs norą įvykdyti savo prigimtą paskirtį, o taip pat prisiderinti prie doros ir tikėjimo dvasinių nuostatų.

Anot Keyserlingo, tik vienodos socialinės padėties poros gali tikra prasme viena kitą papildyti. Jeigu jos priklauso skirtingiem lygiam, jos negali deramai vienas kitą papildyti, nes jom trūksta darnos; be to, žemesnis linkęs žemyn traukti augštesnį. Sunku suderinti žemesnio lygio narį su augštesnio lygio nariu lygių teisių principu; vienas ar kitas nusvers. Tuo būdu pagrindinė sąlyga tinkamam partnerių pasirinkimui — abudu turi būti tam pačiam gyvenimo lygyje. Siela veikia sielą, genas geną (paveldėjimo veiksnys) tad, jeigu santy ka sudaroma tarp skirtingos socialinės padėties jaunuolių, tai veda į asmeninį nuosmūkį ir pa a kultūrine žmonių padermės atžanga. Je ūrėsime į daugumą moderniųjų santuokų, i asime kodėl daugelis jų tokios nevykusios. L veiksnys — lygio klausimas — retai kada imamas sin. Išauklėjimas ir išsilavinimas turi didelės reik es. Santuokos galutinis tikslas yra ne išlaikyti, bet pakelti lygį. Taip įvyksta tik moters dėka. Jei vyras veda moterį žemesnio už save lygio, jis retai kada gali ją pakelti ligi savojo. Tačiau jei moteris yra gimusi motina, ji sugeba ir yra ypatingai tam parengta iškelti vyrą; tuo atžvilgiu dinaminis ir pažangus principas glūdi joje. Ir taip amžinas moteriškumas vėl ir vėl iškelia smunkančią žmoniją. Čia vėl matome kaip buvo išmintingi mūsų protėviai leisdami savo dukteris (o nesūnus) už sau žemesnio lygio vyrų. Štai kodėl kiekvienas vyras jieško amžino moteriškumo, nesibijodamas apsivilti. Štai kodėl moteris nori gerbti savo mylimąjį. Tas idealizmas reiškia

karštai trokštamą tikrovę. Nes naujus dalykus tegali sukurti tik priešingų ašigalių santykiavimas; augštesnė sielos kultūra ar kraujas įtakoja santuoką, tai paversdami tiesioginiu jos tikslu.

Nūdien daugelis tuokiasi neapdairiai. Kai dauguma santuokų būna nelaimingos, tai rodo netinkamą partnerių pasirinkimą. Šiaip ar taip, santuoka tik tada esti pilnutinė, kai ji yra biologinių, eugeninių, sociologinių, etninių ir religinių idealų sintezė. Iš kitos pusės, rašo Keyserlingas, toji sintezė teorijoje atrodo tokia sunki, praktikoje labai lengvai pasiekiama. Žmogus turi būti giliai įsitikinęs tuo, kas yra tikrai teisinga, visa kita tada ateis savaime. Apie tai nereikia perdaug galvoti. Santuoka, pirmiausia, yra atsakomybės dalykas, todėl, jei ji pastatyta ant netikro pagrindo, ji gali vesti į nesekmę. Nėra reikalo kiekvienam būti ligi ausų įsimylėjusiam. Santuoką išardyti tik todėl, kad tai nelaiminga meilė ir kad jos tęsimas nepageidaujamas, iš tikrųjų yra nelaimė, nes kiekvienas gali atsisakyti savo įsipareigojimo pirma nei jis pakreips jo likimą. Ar tai įžvalgos stoka? Tai nerimtas pasiteisinimas, nes jis rodo blogą valią.

Visa, kas buvo pasakyta apie tinkamą partnerių pasirinkimą, kiek tai liečia pagrindinius principus, tinka ir paveldėjimui. Tai, kas sudaro gerą ar blogą pasekmę sielų susijungime, taip pat sudaro atatinkamas pasėkas ir paveldėjimo veiksniuose (genuote). Nūdien, rašo Keyserlingas, mes žinome, kad natūralūs gyvybės elementai nesikeičia, o įgyti charakteriai persiduoda taip neryškiai, kad praktišku požiūriu neturi būti imami dėmesin. Tuo būdu auklėjimas vaidina daug svarbesnį vaidmenį nei praeityje buvo galvojama. Sėklos, iš kurių išsivysto žmogus, yra pasėtos jame prieš jam pasiekiant septintuosius metus.

M. B. STANKŪNIENĖ PAUKŠTIS

Tad kraujas nėra žmoguje svarbiausias perdavimo veiksnys, kaip tai yra pas gyvulius, bet kraujo ir tradicijų sintezė. Jeigu taip nebūtų, dabartiniai felachai tebebūtų senovės faraonų egiptiečiai, o arabai — viduramžių saracenai. Šeimų tipai nemažiau priklauso nuo dvasinių savybių, nei nuo paveldimų ypatybių. Nūdien dažnai užmirštama, kad žmonija pasensta kas dešimti metai, ir tai kas buvo nereikšminga prieš šimtą metų, dabar pasireiškia katastrofiškai. Daugelyje Europos šalių išsimokslinusios klasės per šimtmečius tuokėsi tik tarp savo profesinių ratelių, kaip pvz., teisininkai, karininkai, pirkliai, ir tai jas padarė vienpusiškas, stokojančias gyvybingumo. Nėra abejonės, kad istorijos eigoje žmonija ne tik nepagerėjo, bet pablogėjo tiek psichiniu, tiek fiziniu požiūriu. Senovėje pirmavo aristokratija, o ypatingai karaliai, taip kad ištisos šeimos susidarė iš nedaugelio didvyrių, tuo tarpu kai dėl nepalankių gyvenimo sąlygų žemosios klasės skurdo. Šiandien yra atvirkščiai.

Albertas Reibmayr parodė, kad, galimas daiktas, barbariškų tautų sukultūrėjimas buvo galimas tik per mišrias vedybas su civilizuotų tautų moterimis. Šiaip ar taip, kultūros ir civilizacijos kilimas buvo proporcionaliai greitas ar lėtas pagal tai, ar mišrios santuokos su kultūrinių tradicijų šeimom buvo praktikuojamos, ar ne. Taip pat pastebėta, kad "kultūrinė fermentacija" būdavo perduodama per moteris, o ne per vyrus. Moteriškas pradas yra pagrindinai nesunaikinamas. Sugebėjimų tekmė, lygiai kaip ir pati civilizacija priklauso nuo fakto, kad per visas barbarų invazijas, moterims, kultūrinių paveldėjimų nešėjoms, buvo leidžiama išlikti (jų nežudydavo). Taip jos galėjo tą paveldėjimą perduoti savo vaikams.

Nūdien mes gyvename nelyginant karo sąlygose, tariant, asmeniški poreikiai turi nusilenkti bendriem reikalam. Ir čia, galiausiai, mes grįžtame prie fakto, kad partnerių pasirinkimo problema yra skirtinga, žiūrint kas akcentuojama: ar patys partneriai, ar jų palikuonys. Gyvenime tiedu atžvilgiai niekad neatitiko. Senaisiais laikais buvo paprasčiau, nes kai buvo tuokiamasi, svarbiausias reikalas buvo vaikai. Jaunimas buvo mokomas duoti pirmenybę bendram gerbūviui, o ne galvoti apie asmeninius interesus; griežti papročiai saugojo nuo galimybės netesėti. Kaip dabar mes galime susidoroti su nepaprastu asmeninio ir individualaus [illegible]ntensyvėjimu? Šiuo atžvilgiu tegalima pastebėti, kad nuo to individualizmo atbudimo gyvenimas patapo daug kesnis. Žmogus skiriasi nuo gyvulio tuo, kad jo pasaulis yra jo dvasios kūrinys. Jis parodo savo žmogiškumą pakildamas augščiau savo aistrų. Tuo būdu pažymi Keyserlingas, santuoka priklauso dorovės sričiai kitaip ji nėra verta savo vardo. Nėra reikalo tuoktis tik tam, kad patenkintum savo aistras. Žmogus, kaip protinga būtybė, yra augštesnis už jausmą ir aistrą. Tinkamas elgesys, nors jis reikštų savęs paties nugalėjimą, suteiks didesnę laimę, nei ta, kuri gali būti įgyta nepaisant jokių varžtų. Žmogus gali įgyti laisvę — žinodamas, kad jis esmiškai yra dvasinė būtybė — vien tik sutaurindamas jausmą ir aistrą, taip kad jie pataptų jo dvasios išraiška. Iš esmės žmogų valdo dvasia, todėl jis ir turi atsižvelgti į jos reikalavimus, tačiau neišskirdamas kitų reikalavimų, gyvybiškai susijusių su jais. Vitalinė santuokos forma atitinka žmogaus prigimtį. Santuokoje, jeigu tinkamai vykdomi jos tikslai, žmogus pasiekia visapusiško užbaigtumo. Jam belieka tik suprasti savo paties vidinius norus aiškiau, nei dauguma žmonių nūdien tai įsisąmonina.